

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű póstai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: **Noszko István** elkészítve **Rákospöszturra** (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKO ISTVÁN

rákospöszturi lelkész.

FŐMUNKATÁRSÁK:

SCHOLTZ ÖDÖN JAHN JAKAB BLATNICZKY PAL

ágfalvi esperes-lelkész kiskéri lelkész. cinkotai lelkész.

DUSZIK LAJOS

GÖMÖRY JÁNOS

szatmári lelkész.

eperjesi főgym. igazgató

Megjelenik hetenként egy iven

A lap ára:

Egész évre . . . . . 14 K

Félévre . . . . . 7 K

Egyes szám ára . . . . . 40 f

Hirdetések és pályázatok ára:

Egész oldal . . . . . 40 K

Allandó hirdetések megvezetésért

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Válaszok a „Róvás“-ra.** I. Geduly Henrik. II. Dr. Baltazár Dezső.

III. Noszko István. — **Egységes liturgia.** Haberehn Gusztáv Adolf. — **Egy napom Budapesten.** B. E.

Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

Válaszok a „Róvás“-ra.

I.

Nagyfiszteletű Szerkesztő Ur!

Az „Evang. Órálló“ j. é. 6-ik számának „Róvás“ címen „Excubitor“ álnév alatt megjelent cikk szerzője engem is jónak lát apostrofálni, a midőn „tetemre hív“ azzal a kérdéssel, hogy fenntartom-e a lap m. é. 42-ik számában „több testvéri melegséget“ c. cikkem azon kitételét, hogy „kovácsoljuk azokat a láncszemeket, amelyek bennünket a reformátusokkal egymáshoz fűznek“, fenntartom-e azok után, a miket Excubitor Dr. Baltazár Dezső püspök nyilatkozataként idéz a Magyar Hirlapból.

Válaszom igen rövid: igenis, teljes mértékben és a leghatározottabban fenntartom kérő, ajánló, a kölesönös testvéri melegségre appelláló soraimat. Fenntartom úgy is, mint az evangélium papja, a ki az evangélium életének gyökerét, velejét és legfőbb parancsát képező szeretet törvényéről soha megfeledkezni nem tudok, s mint a ki tudva azt, hogy a szeretetben dicsőül meg minden kereszttyénség, minden istenfiuság, minden evangéliumi élet — és a mi a szereteten kívül vagy, az az ördögtől vagy. Fenntartom úgyis, mint gyarló ember, a ki jól tudom mindannyiunk felől, hogy gyöngeségünknel, gyarlóságunknál fogva

még a legnemesebb szándék mellett is meg-megbotolhatunk s így, ha a reform. testvéregyház egyik-másik tényezője részéről esetleg fájó eljárást kell is tapasztalnunk, azért a protestáns testvériség eszméjét elejtenünk nem szabad, nem lévén az egyesek hibájáért felelőssé tehető maga az egész egyház. És fenntartom úgyis, mint a magyarhoni evang. egyház egyik püspöke, a ki épen szorosán vett bizalmi állásomból kifolyó felelősségérzetemnél fogva igyekeztem az utból elhárítani minden akadályt, a a mi a magyar protestantismus tekintélyét, közállását sérelmesen érinthetné. És fenntartom végül az adott esetben, „Excubitor“ vádjai dacára is, — s méltóztassék megengedni, ha azt mondom, hogy fenntartom, mint logikusan gondolkozni igyekvő ember. Mert ép, *mint ilyen egyszerűen nem tudom elhinni*, hogy Dr. Baltazár, a kinek egész lényét, gondolkodását, irántunk való érzületét ismerem, a neki imputált sérelmes nyilatkozatot *megtette, megtehetette volna*. Lehetően, hogy itt mistificatio ne forogna fenn s hogy az illető hirlap tudósítója talán jóhiszeműleg, de mindenesetre tévesen ne adta volna vissza Dr. Baltazár kérdéses nyilatkozatát. Ha egy kissé bonckés alá vesszük e kérdéses nyilatkozatot, máris kitűnik, hogy az *így* el nem hangozhatott. Mert e nyilatkozat szerint

Baltazár azért félne az *uniótól*, mert az esetleg a nemzetiségi mozgalomnak a *református* egyházakra áttérjedésével járna. A hány mondatrész, annyi nonsens. Ha az unió bekövetkeznék — a mi nézetem szerint is távolabb áll a lehetőségtől, mint valaha — akkor már nem lehetne speciálisan református és speciálisan evang. egyházakról szó s nem volna miért egyiket a másiktól féltetni! De meg ez állítólagos nyilatkozatnak az unióval való kapcsolata kérdésétől el is tekintve, lehet-e komoly mérlegelés mellett elhinni, hogy egy magyarországi ref. püspök a református egyházat, annak nagyon csekély kivétellel főzsgyökeres magyar népét bármiféle nemzetiségi mozgalom ártalmaitól féltthesse? Nem, nem! Hiszen ez egyenesen lehetetlen! Baltazár püspöktársam *ilyet nem mondhatott*. . . . . És, őszintén megvallva, helyesebbnek véltem volna, ha a t. szerkesztőség Excubitor egyébként szintén jóhiszeműleg és a megbántott hazafias érzés, a jogos hazafias büszkeség mellegével megírt cikkének tényállítása felől előbb illetékes helyen tudakozódott volna, és csak ha onnan nem cáfolják meg a „M. Hírlap“-ban foglalt tényállítást, csak akkor adta volna közzé.

És ezzel talán le is zárhatjuk e kellemetlen kérdés körüli megbeszélést azzal a forró kívánsággal, hogy a kettős tévedés, a Magyar Hírlap és az Evang. Órálló tévedésének ez a megállapítása és a tények tisztázása legyen egy újabb láncszem, a mely az egymás testvéri támogatásából csak erőt meríthető két prof. testvéregyházat ismét szorosabban fűzze egybe.

Nyiregyházán, 1916 febr. 9.

Geduly Henrik

püspök.

II.

Nagyfiszteleltű Szerkesztő Ur!

Tisztelt Barátom!

Legerősebb fantáziával sem tudtam volna elképzelni, hogy a becses lapod-

ban, az Evang. Órállóban megkezdett „Róvás“ róvására először én kerülök. Sok vihart láttam s az ilyen fejnek intézett ütések nem szoktak bennem különösebb lelki hullámokat keltetni annyival kevésbé, mert tudom, hogy a kalapács nyelénél rendesen olyan ember áll, a ki nem a köznek akar használni, hanem nekem ártani. É magam igénytelen személye pedig igazán nem érdemli meg, hogy megbántása miatt valami nagyon felháborodjam. Most azonban nagy fájdalmat érzek. Az evangélikus testvérek iránti őszinte szeretetem és nagybecsülésem vannak megbántva. Ezeket az értékeket pedig nem engedem lelkemből még az „Excubitor“-féle brutális támadások által sem kivettetni.

É mire ez a meggondolatlan ismeretlen ellenem való vádját alapítja, hát azt én egyszerűen nem mondtam. Azokat a lapokat, a melyekre ő hivatkozik nem olvastam, tehát nem cáfolhattam meg. Egy újságíró előtt nyilatkoztam a reformáció négyszázéves jubileumának megünnepléséről s szóltam az unióról is. A többek között annak a református oldalon általános nézetnek adtam kifejezést, hogy az uniónak református részről nagy akadálya a lutheránus egyház kebelében tekintélyes lélekszámmal és gyülekezetekkel képviselt nemzetiségi nyelv. É lutheránus egyház hazafiságát panszlavizmussal megvádolni nem csak igazságtalanság, hanem oktalanság is lett volna főiem. Ilyenek elkövetésének a korából pedig már igazán kinőttem egy kicsit. Erős a gyanum hogy az én nyilatkozatomat olyan kéz szövegezte átál és fűzdette meg „pánszláv mozgalom áttérjedésé“-vel, a kinek nagy érdeke volna bennünket összeveszíteni. Nyelvi és nem hazafiui érzésbeli különbségről van tehát szó. Remélem a kettő között a tisztelt „Excubitor“ is meg tudja vonni a különbséget.

Tisztelt barátom! sokkal versatusabb ember vagy a közéletben, mintsem ne

emlékezni reá, hogy még a nevem aláírásával is sok olyan diffamáló közlemény jelent már meg, a mi nem tőlem származott. Azért nagyon leköteleztél volna, ha ennek a „Róvás“-nak a megjelenése előtt barátilag figyelmeztettél volna. Látnod mindjárt elkerültük volna a kölcsönös keserőséget.

Mert hiszen — remélem — nektek sem érdeketek, hogy a protestáns egyház közötti békekesség és szeretet olyan őszinte és igaz munkása mint én vagyok, — bármilyen jelentéktelenségem dacára is félre álljak a nagy közös küzdelemtől, a mely a közel jövőben most még nem is sejtett arányokkal fog bennünket az arénára hívni.

Jelen levelemnek becses lapod legközelebbi számában leendő közzétételét kérve vagyok,

igaz szeretettel kész szolgád:
Debreczen 1916 február hó 7-én.

Dr. Baltazár Dezső.

püspök.

III.

A szerkesztő nyilatkozata.

A midőn a két választ készséggel közlöm, mély sajnálattal állapítom meg, hogy a téves hírlapi közlemény Excubitor urat arra a „jóhiszemű és megbántott hazafias érzéssel, és jogos hazafias büszkeség melegével“ megírt „Róvás“-ra sarkallotta. Kételkedve vettem magam is a cikket s első gondolatom az volt, hogy előbb információt kérek Baltazár püspök urtól, de azután elálltam ettől azért, mert — bár kételkedve — még is azt gondoltam, hogy — mivel nem egyszer vádoltattunk már meg ilyen hazafiatlan címmel — mégis történhetett valamiféle nyilatkozat, jó lesz a dolgot a nyilvánosság előtt tisztázni. Ez volt az oka annak, hogy a cikket közöltem s hozzá járult még a mostani lassu postaforgalom, a mi a levelezéstől visszatartott. Az ügy tisztázása öröömre szolgál s bizonyára örömeire szolgál Excubitor urnak is, akitől távol állott és áll azon szándék, a mit

Baltazár püspök ur válaszában róla feltételez, mert az illető cikkíró egyszerűen csak igen jó *magyar* ur és igen buzgó *evangelikus* s éppen ő volt az, a kinek a multban többször volt alkalma a „fájó eljárást“ tapasztalnia. Ugy neki, mint lapunknak, a midőn egyik másik keserőséggünket felpanaszoltuk, a melyet a testvér egyház egyes tényezőitől elszenvetünk, soha sem volt az a célunk, hogy romboljunk s a szeretet láncszemeit gyöngítsük, hanem ellenkezőleg orvoslást kértünk és vártunk a sebre. Ezt vártuk és köszönettel nyugtázzuk, hogy meg kaptuk most is.

Ezek után kijelentve azt, hogy Geduly püspök ur cikkében teljesen körvonalozva van az álláspontunk, azt hiszem, hogy a D. Pr. G. hozzám intézett kérdésére felesleges külön is válaszolnom.

Legyen az Úr áldása közös munkánkon s béke és szeretet velünk.

Noszkó István

szerkesztő.

Egységes liturgia.

Egy kisebb helység templomában vagyunk. Megkondulnak a harangok s érces szavuk halatára örömmel siet a falu apraja-nagyja az Ur színe elé, hogy ott az Isten igéjét hirdető lelkész szavából hite erősítéséhez lelki táplálékot merítsen, s az orgona komoly és áhitatos hangja kíséretében egekbe szálló zsoltosmákat énekeljen. Nemsokára megtölti a kis templomot a hivek nagy száma, a harangok bugása véget ér s mély esend honol a templomban, csak imitt-amott hallható egy repeső szív halk fohásza, amint azt imádság alakjában Istenhez küldi. Az orgona felcsendülő akkordjai megbontják az ünnepélyes csendet s az orgonista rövid improvizációja után rázendítenek az énekekre. Eszembe jut, hogy ma ünnepeljük Megváltónknak, Jézus Krisztusnak feltámadását. Hangszálaim feszülnek s szerettem volna velük énekelni, mert ismeretes volt előttem az ének szövege, amelyet az énekes könyvben láttam. Ki ne ismerné a „Jézus én bizodalمام“ című ének szép, energikus, erőteljes melódiáját, amelynek minden egyes sora bizalmat ébreszt, erősít hitben és vallásosságban. Azonban bár-hogy is figyeltem az ének dallamára, nem tud-

tam benne felismerni azt, amit kerestem, mert teljesen ismeretlen, formájából kivetkőztetett ének volt az, amit ott énekeltek s ezen ének már nem rejtette magában azon dallambeli formai tökélyt, amelyet az eredeti melódiája tartalmaz. Ebben a pillanatban az a gondolatom támadt, hogy miért nem lehetne az evang. egyházi énekeket mindenütt egyformán, egységes dallam szerint énekelni, miért éneklük egy és ugyanazt az éneket mindenütt másképen, amikor van saját dallamuk a legtöbb evang. énekeknek. Ezt a gondolatot, amely a dallambeli egységet előzve feltaláltam az „Evangelikus Óralló” egyik cikkében is. Nem új gondolat ez voltaképpen, hanem egy régi, sok ezertől óhajtott kívánság, amelynek megvalósításához legnagyobb komolysággal hozzá kellene fogni.

Egységes liturgia és egyetemes dallam! Ezen két tényező keresztülvitele és megvalósítása soknak hő óhaja, mert ezek oly fontos szerepet játszhatnak az evang. egyházban akár a katolikusoknál a miseáldozat. A liturgia és dallam külső formai egysége volna arra hivatala, hogy az annyira elaprózott s gyenge evang. egyházat naggyá, hatalmassá tegye és virágzásában előmozdítsa, mert csak egységes egyesülés által várható sz, hogy a mostan még imbolygó hajtás egykor nagy terebélyes fává nőjön.

Legnagyobb baj, hogy a legtöbb egyházban az énekeket különböző dallam szerint éneklük. Szigorúan véve nem is mind különböző dallam, hanem egy dallam elferdítése, kiforgatása, eltorzítása olyannyira, hogy nehezen ismerhető fel. A legszebb evang. énekeket, mint amilyen Erős várunk az Ur Isten, Jézus dicséjünk Isten, Kegyes Jézus itt vagyunk, Szerelmes Jézus vajjon mit vétettél. Minden ember csak halandó stb. stb., mindenütt másképen éneklük, alkalmazkodva az egyháznál fennálló hagyományhoz és szokásokhoz.

A helyi szokásokat elsősorban az orgonistákantor, és másodsorban maga a gyülekezet honosítja meg. Ha orgonisták rossz s eléggé el nem ítélhető szokása az, hogy az evang. chorál dallamait nem úgy játsszák, amint azokat a chorálkönyvekben letéve találják, hanem átfutó hangokkal esetleg szeptimákkal egészítik ki, hogy ezáltal az éneklést megkönnyítsék. Igaz, hogy ezzel szerfelett dédelgetik a gyülekezetet és könnyitenek az éneken, de arra már nem gondolnak, hogy milyen nagy tévedés a zeneszerzőt kijavítani s dallamát megváltoztatni.

Leggyakrabban a dallamban előforduló és a zeneszerzőtől kívánt tercugrásokat cserélik fel két kötött szekundlépéssel s általában minden intervallumot szekundlépéssel töltönek ki. Néha a

Tonika hármashangzat quintfekvése után nem hozzák annak alsó dominánshangzatát, hanem a tonika hármashangzathoz hozzáveszik a szeptimát s így dominánsszeptim-hangzatnak átváltoztatva feloldják a tonika hármashangzathoz. Ezáltal zeneesztetikai szempontból tekintve elveszti a dallam értékének legnagyobb részét s nem tudja azokat az érzelmeket visszatükröztetni, amelyek a zeneköltőt ihlették.

Hogy az ének nem egyöntetű és nem egyetemes, ennek második oka a gyülekezet, az egyház.

A gyülekezet szereti a dallamot húzni, elnyújtani és az egyes szótagokat nem a kóta időértékének megfelelően, hanem jóval hosszabb ideig tartja ki; továbbá disziti a dallamot úgy, hogy felszáll ott is, ahol nem kellene, pedig az evang. chorál csak a maga egyszerűségében szép, és nem türi a sok ékítménnyel és cifrázásokkal való feleicomázást.

Amilyen egyszerű az evang. chorál dallama, olyan egyszerű legyen az orgonakísérete is. Az orgonista tehetsége ne érvényesüljön itt azáltal, hogy a dallamot nem élő hangokat, amelyek a dallam funkciói gyanánt tekinthetők, kisebb időértékű hengjegyekre bontja s futamszerűen lejátssza, esetleg a dallamot is ilyen célra felhasználja, hanem egyszerű négy szólamú orgonalejtben tolmácsolja az evangelikus chorált, hogy azt mindenki megérthesse, mert ez nemcsak zeneileg képzett egyéneknek szól, hanem az egész gyülekezetnek. Ha azonban az orgonista minden áron érvényesíteni akarja egyéniségét, akkor tegye ezt praeludium és postludium alakjában, de ne cifrázza vele azt, ami az egész egyházé.

Az evangelikus istentisztelet liturgiájához tartoznak antifonák és responsoriumok, amelyeket a lelkész az oltár előtt orgonakíséret nélkül énekelni szokott s arra felel ének alakjában orgonakísérettel az orgonista vagy az egész énekkar. A liturgia anyagának megválasztása a lelkész tetszésére van bízva s így minden egyházban változik a liturgikus szertartás a lelkész egyénisége és zenei képzettsége szerint. Alig van egy-két egyház, ahol a liturgia teljesen azonos lenne. Sok helyen éneklük recitativ az imádságot az oltár előtt, mire az orgonista orgonakísérettel ének alakjában felel; más helyen elhagyják ezt a szokást és a lelkész csak egyszerűen elmondja az oltár előtti imát, mire az orgonista felelete elmarad; végre ezt a két lehetőséget úgy is kombinálják, hogy a lelkész az imát nem éneklé, hanem csak elmondja, az orgonista azonban énekkel és orgonakísérettel felel. Míg az első két eset helyén való, addig az utóbbi teljesen elhibázottnak mondható.

mielvel nincs meg a külső s még kevésbé azon belső kapocs, amely a lelkész által beszéd alakjában elmondott imát az orgonista énekéhez fűzné. Sok visszaélés történik az Ároni áldással is. Ennél is pontosan be kellene tartani az egyes hangjegyek időértékét, nem pedig ad libitum az egyiket a másik rovására elnyújtani. A tempo rubato egyházi ének- és zenedaraboknál nem alkalmas eszköz a hatás fokozására.

Az a kérdés vetődik most fel, hogy milyen eszközökkel, minő módon lehetne az evangélikus egyházból ezen egyenlőtlenségeket kiküszöbölni és a liturgiát meg dallamot egységessé tenni. Egyedüli módszernek kínálkozik az egységes dallam bevezetése. Az evangélikus chorált chorálkönyvekben találjuk feljegyezve. Ilyen chorálkönyveket többek között Altdörfer Keresztély, Chován Zsigmond, Kapi Gyula, Moesz Géza, Nagy Lajos stb. szerkesztettek. Ezen chorálkönyvek, jóllehet a dallam sok helyen teljesen azonos, nem mondhatók egységeseeknek, mert a szerzők közül mindegyik akarja benne egyéniségét visszatükröztetni és érvényre juttatni. Hiba az is, hogy a legtöbb chorálnál nem egy, hanem két egymással felelőképes dallam van felvéve, vagy pedig csak egyes verssorok a helyi szokásoknak megfelelően kétféleképpen játszható variációkkal letéve, avagy egyetlen egy zárjelbe foglalt hangjegy mutatja a dallam változásának lehetőségét. Nagy Lajos még tovább megy és csoportosítja chorálkönyvében az egyenlő versmértékkel és verssorokkal bíró énekeket úgy, hogy azok egymással bármikor felelőképesek legyenek. Ime maga a chorálkönyv módját nyújt az orgonistának, hogy egy és ugyanazon éneket többféle dallam szerint játszhassa.

Hogy az evangélikus chorált mindenütt egy dallamra énekeljék, csak egységes chorálkönyv használatának bevezetése által érhető el. Ezen egységes chorálkönyv szerkesztésénél csak a zeneszerzőtől származó eredeti dallamot kellene elfogadni nem pedig ennek javított átíratát, továbbá egymással felelőképes dallamoknak nem volna szabad benne lenni, hogy újból eltérések ne támadjanak s valamint a katolikus misének csak egy szövege, meg a gregorián chorálnak csak egy dallama van, úgy lenne az evangélikus chorálnak is egyetlen egy dallama, amelyet minden egyházban egyformán énekelnének. Minthogy hazánkban az evangélikus istentisztelet nyelve vidékek szerint változik, a nyelvnek kellene a chorál dallamához simulnia.

Nagy munkát és kitartást igényelne az egységes dallam bevezetése, mert minden egyház féltene önállóságát, hagyományát, ősi szokását, amely apáról fiura átöröklődött. Mint minden

ujítás csak nagy ellentétek leküzdése árán valósítható meg, úgy ití is érezhető volna egyeseknek a régihez való göresös ragaszkodása.

Az ujtás munkájának nagy terhe elsősorban az orgonista vállaira nehezednék, mert az egyházi ének gyökeres javítása csak tőle várható teljes eredménnyel. Neki kellene megszüntetni a kidomborodó ellentétet s minden eszközt felhasználni arra nézve, hogy teljes sikert arasson. Evégből legegyszerűbb volna evangélikus énekarokat szervezni, amelyeknek az lenne a hivatásuk, hogy az evangélikus chorál dallamát minden istentisztelet alkalmával vezessék és énekeljék; az orgonista pedig, ha szükségét látja, terelje az orgona legerősebb és legélesebb hangjával helyes mederbe az éneket, mert csak a legradikálisabb eszközök felhasználásával lehetne a kitűzött célt elérni.

Az egységes liturgia és egységes dallam megteremtésével az egyetemes gyűlésnek kellene foglalkozni, mert mindkettő csak akkor volna megvalósítható, ha a magasabb fórum határozatként kimondaná, hogy ez legyen normája minden egyháznak, amelytől nem szabad eltérni lelkésznek, orgonistának és gyülekezetiének.

Aszódon 1916 február hó 10-én.

Haberehrn Gusztáv Adolf.

Egy napom Budapesten.

(Tárcsa.)

(Folytatás.)

Utam még innen is tovább vitt, a magyar tudós akadémia palotája elé, hol a legnagyobb magyarnak, gróf Szécheny Istvánnak monumentális szobra áll. Szécheny a közügyek terén azzal kezdte meg pályafutását, hogy az 1825. évi országgyűlésen felállott és egy évi jövedelmét egy magyar tudós akadémia létesítésére felajánlotta. Később Budát Pesttel a lánchiddal összekötötte.

Abban a kis parkban, melyben gróf Szécheny István méltóságteljesen magas piedesztálról körülhordozza látnoki tekintetét, eldugva találjuk Szarvas Gábor és Salamon Ferenc kiesyszerű mellszobrát, minőknek nem vagyok barátja. Nagy Caesar vagy semmi.

Oda érve az országházhoz sétám célja véget ért. Sokáig gyönyörködtem e remek épület az országház nagyszerűségén, és az előtte álló gróf Andrássy Gyula lovasszobrán, mely nem egy reminiscenciát váltott ki emlékezetemben. még inkább, mikor azt a két domborművet, mely a szobor talapzatába bevéve van, figyelmesen megtekintettem. Az egyik azt a jelenetet ábrá-

zolja, mikor I. Ferenc József fejére 1867 jun. 8án gróf Andrassy Gyula miniszterelnök és Simor János heregprimás együttesen feltették a magyar koronát. A másikon az 1878. évi berlini kongresszus képe van megörökítve. Oly fényes e gyülekezet, minőt a világ a bécsi kongresszus óta nem látott. Részt vettek benne: báró Haymerle, gróf Launay, gróf Károlyi, Goresakow hereg, Waddigton, Lord Beaconsfield, Hohenlohe hereg, Radovitz B. Oubril, gróf Andrassy Bucher, Bismark, gróf Suvaloff, Sadulla bey, Bü-lom, Karatheodorisz basa, Mehemed Ali basa, Bismark elnökölt, ki akkor hatalmának és tekintélyének tetőpontján állott. Itt kapta a magyar és osztrák birodalom azt a megbizatást, melynél fogva Boszniát és Herezegovinát okkupálta, majd meg annektálta.

Tizenkettőre járt az idő, mikor a Türr István utcában a „Vadászkürt“-be betértem, hogy ott frugalis ebédemet elfogyasszam. Mily nagy a különbség a régi és a mostani „Vadászkürt“ között. Most a legnagyobb esendben fogyasztják el a vendégek estebédjüket, míg hajdan a magyar országgyűlés tagjainak vidám zaja verte fel különösen éjszaka az utca néma mély esendjét.

Délután 3 és fél órakor kezdődött a nyugdíjügyi bizottság gyűlése, az egyet. egyház üllői uti házában. Részt vettek benne: báró Prónay Dezső, dr. Baltik Frigyes, Scholtz Gusztáv, Szentiványi Árpád, Gyürky Pál, Kaczián János és e sorok írója. A Báró pontos időben megnyitotta az ülést. Ezt megelőzőleg a Villach, Laibach, és Marburgból visszatért theologusaink ügyével foglalkoztunk. Dr. Baltik püspöknek az volt a nehézsége, hogy theologusaink más felekezetek theologusaival még a háborus időkben sem részesülnek egyenlő elbánásban. Bárónk, ki egyenességénél fogva semmi jogsérelmet szó nélkül nem hagyhat, biztatta Baltikot, hogy ez ügyet tegye szavá a főrendiházban, avagy irjon fel a hadügyminiszterhez, mindkét esetben eljárását támogatni fogja.

Áttérve a naprendre a bizottság az előadó előterjesztését mindenben elfogadta.

Ezzel „re bene gesta“ szétoszlottunk. Az utcán csakhamar elért Kaczián barátom s ketten jó darabig együtt mentünk. Tőle bucsut véve, este 6 órakor betértem a deáktéri evag. templomba, majd meg a szerviták templomába. Mindkét helyen esti istentiszteletet tartottak, énekeltek, imádkoztak.

A deáktéri templomban egy fiatal rokonszenves káplán tartotta az istentiszteletet. A fiatal lelkész a 48-ik estéli ének után (Készüj testem nyugalomba) Gyurácz püspök agenda-jából imádkozott, megtoldva azt egy szép könyörgés-

sel, melyben II. Vilmos német császárról is megemlékezett, akkor (jan. 27) lévén a császár születésnapja.

A szerviták templomában az istentisztelet szinte énekekkel kezdődött. Azután következett a könyörgés, melyet felváltva majd a pap, majd meg a közönség mondott: „Mária Ég királynéja, könyörögj érettünk!“

Az evag. istentiszteletet sokkal bensőbbnek, meghatóbbnak találtam, még is a Deáktéren aránylag sokkal kevesebben voltak mint a Szervita téren. Utóbbi helyen a templom egészen tömve volt áhitatos hivekkel, majd alig hogy befértem.

Igy telt el egy napom, január 27-ike Budapesten.

B. E.

B E L É L E T.

Szerkesztőváltás. A magyarországi kékkereszt egyet. közlönyének: a „Ne csüggedj el“-nek, mely havonta egyszer jelenik meg, szerkesztését lapunknak is buzgó munkatársa: *Wallrabenstein Jakab* homokosi lelkész vette át. Ajánljuk ezen kis lapot t. olvasóink szives figyelmébe, mert sok tekintetben utbaigazítást nyújt arra nézve, hogy hogyan küzdhetünk eredményesen az alkohol rombolása ellen. Azon testvéreket, akik e tekintetben már eddig munkálkodtak, kérjük, hogy megértő szívvvel támogassák a lapot munkáikkal is. A lap egész évi ára 70 fill.

Egyházfelügyelő választás. A nyíregyházi ev. egyházköztség febr. 13-án tartott közgyűlésében a nemrég elhunyt Leffler Sámuel helyére másodfelügyelőjévé *dr. Vietórisz József* nyíregyházi ev. főgimn. igazgatót választotta meg, ki eddig az egyházközségnél az elemi iskolaszéki világi elnöki tisztet viselte, — minthogy pedig erről II-od felügyelővé történt megválasztása folytán lemondott, helyét *Moravszky Ferenc* főgimn. tanárral töltötték be. Legyen az Ur áldása működésén.

Kitüntetés. *Furia* László hadapród, eperjesi ev. tanítóképezdész a keletgalíciai harctéren bátor magatartásáért a II. oszt. vitézségi érmet kapta meg.

Tanító választás. A cinkotai egyházközség megüresedett egyik tanítói állásra febr. hó 6-án tartott közgyűlésén *iff. Zselló János* oklev. tanítót, a most nyugalomba vonult kántortanítójának fiát választotta meg egyhangulag. Legyen működésén az Ur áldása.

Lelkészjelölés. A csöväri ev. egyház-közs. f. hó 9-én tartott lelkészválasztást előkészítő tanácsulése a megüresedett lelkészi állásra egyhangulag *Bancsik Aladár* rimakokovai segédlelkészt jelölte, és meghívás útján megválasztását határozta el. A választó közgyűlés márc. 12-én lesz.

Presbyter választás. A besztercebányai ev. egyházközségben a presbyteri tagok megbízatása lejárván, szerdán, február hó 2-án tartották meg az új választást az egyház tanácstermében. A szavazás délután 2 órakor vette kezdetét és 5 óráig tartott. Megválasztottak 20 rendes és 10 póttagot.

Hősi hslál. Néhány héttel ezelőtt halt hősi halált a keletgalicial harctéren *Koncsák Béla* eperjesi ev. tanítóképeszdész. Január 7-én egy gránát temette el. Társai elalélton huzták ki a földhányás alól, életrekellették és szétszaggattott, lerongyolódott ruháit ujjal váltották fel. Azonban mikor jan. 7-én ismét a tűzvonalba került, egy gránátszilánk a nyakát elszelte félig. Egy két percig élt csak.

Adományok a kórházaknak. A *radványi* ág. h. ev. egyház 42 kor. 19 f.-t küldött a besztercebányai tartalékkórház részére, mint karcsonyi offertóriumának eredményét.

Felolvasó estély. Január hó 31-én ismét sikerült felolvasó estély volt a balassagyarmati Evang. Egyletben. Az estély központja *Koltay Gyula* főgymn. tanár értékes felolvasása volt, melynek keretében „a magyar nőnek“ azon magasztos feladatairól értekezett, melyeket a mostani nehéz, háborús viszonyok reá róttak, melyeknek a magyar nő a legnehezebb szívet és utólérhetetlen buzgalommal eleget is tesz. „Éva leányai“ (ez volt a felolvasás címe) nagy érdeklődéssel s meglelégedéssel hallgatták végig a magas színvonalu felolvasást. — A felolvasás köré csoportosultak a programm többi számai. Február 7-én ismét volt felolvasó estély.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat.

A *sárosi* egyházmegyébe kebeleztet **hüközmezői** ág. hitv. evang. egyházközség lelkészi állására az Evangelikus Órálló 1915. évi 35. 36. 44. 45 és 46-ik számában hirdetett pályázatot ezennel megújítjuk.

A *tiszai* egyházkerületi lelkészválasztási szabályrendelet követelményeinek megfelelően felszerelt folyamodványok 1916. március 10-ig alulírt espereshez küldendők be.

Eperjes 1916. február 9-én.

Szent-Ivány József
egyházmegyei felügyelő.

2-2

Korbély Géza
esperes.

A *gömöri* ágost. hitv. evang. egyházmegyébe kebeleztet *sajórédei* iót és magyar nyelvű egyház lelkészi állása, nyugalmaztatás folytán megürült, arra

pályázatot hirdet.

Ezen egyház lelkészi állásának javadalma-zása következő : 1. Természetben való kertben fekvő lakás. 2. Kézpénz, termények, föld, rét és palástdíjak értéke 807 kor. 34 fill. azaz nyolcszáz-hét korona és harmincegy fillér. 3. Állami kongrua 792 k. 63 f. azaz hétszázkilencvenkét korona és hatvanhat fillér.

A kellően felszerelt jelentkezések, folyó évi március 15-ig, az alulírt főespereshez küldendők.

Kelt Rimaszombatban és Rozsnyón 1916 február 12-én

Kubinyi Géza s. k.
egyházmegyei felügyelő.

Terray Gyula s. k.
főesperes.

Vigyázzatok és imádkozzatok!

Imák, vigasztalások háborús időkben.

Írta **MAYER PÁL** ev. lelkész.

Tartalmaz 12, mellönjéle cselekre alkalmas lélekemelő és vigasztaló imát. Ára példányonként 20 fillér.

Rendelések **Scholz Testvérek** könyvkereskedésébe Budapest, IX. Ferenc körút 19-21 intézendők. 3-3

Most jelent meg!

Augusztia Naptár

a legjobb magyar írók almanachja.

☉ Jövedelme a Nemzet Háza rokkant-offthonaé. ☽

Az Augusztia Naptár ára 1 korona.

Megrendelhető az Augusztia-Alap központi irodájában (Budapest, Károly-körút 3.)

Portóköltiséggül 20 fillér, ajánlott küldés esetén 45 fillér melléklendő.

Mindenkinek szüksége van naptárra.

A legjobb naptár az Augusztia naptár. Mindenki vegye meg, meriezzel rokkant hőseinken segít! 6-3

Hirdetmény. Megjelent s kapható a szerzőnél (iklad u. p. Aszód.)

Evangelikus Konfirmandusok va lástana.

Írta: Mayer Pál ev. lelkész.

A tiszta jövedelem felerésze az evang. lelkész árvaák alapja javára. Az alap kezelését az egyet. közgyűlés 135. pont alatt (1915.) elfogadta. Mutatvány példány ingyen. Nagyobb rendelésnél megfelelő engedmény. 3-3

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

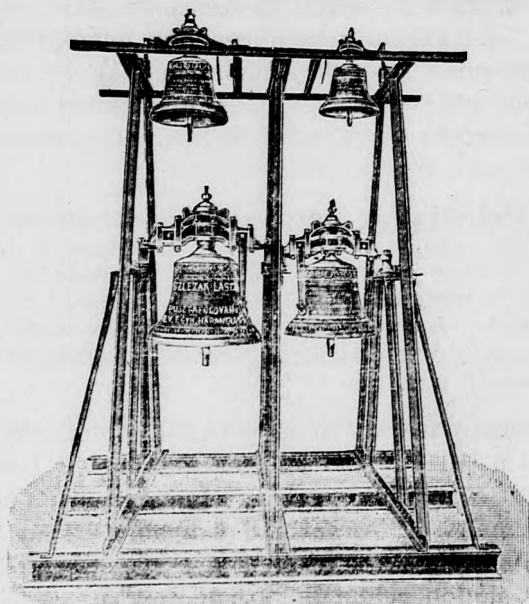
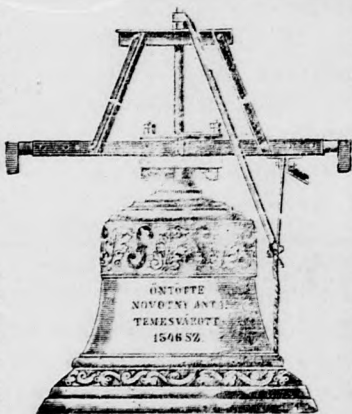
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áflykasztoft harangjait,

melyek felső részükön a hөгedüéhez hasonló 8 alatu uylásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modoruk. Ily szerkezetü 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896. orsz. kiállitáson mille lumi nagy éremmel kitüntette.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harangöntő, harangfelszerelés és harangállvány gyára
Budapest, VI. ker. Frangepán-u. 77

Minden családnak vannak régi elhasznált ékszerei, melyek hasznavétlenül hányódnak, holott azokat előnyösen értékesíteni, becserélni lehetne.

Avult régi arany ékszereket, tört aranyat, forgalmon kívül helyezett pénzeket mindenki úgy értékesíthet legjobban, ha beváltás céljából hozzám teljes bizalommal beküldi - - -

A régi ékszertárgyakat a napi kurzus szerint a legmagasabb áron beváltom, esetleg feldolgoztatom. - - - - -

POLGÁRKALMAN

MŰÓRÁS és ÉKSZERÉSZ

BUDAPEST, VI. TERÉZ-KÖRUT 5.

☛ Megbízható járásu divatos karék óra és karácsonyi ajándéknak alkalmsrang, bas arilláns és ezüst ékszerekben dus választék. - - - - -